

„אין דבר אליאש

הפעולה לא בוצעה, כי אליאשווילי לא גויס למילואים, לא היה מסוגל על כן לגנוב את האקדחים מהדרי-המגורים של קציני יחידתו.

● **מחתרת „דזירה“**. בינתיים צץ במוחו של אליאשווילי הרעיון להרוג את משה שרת. הוא לקח את הספר דזירה, החליט לשלחו כמתנת ראש-השנה לראש-הממשלה דאו (אליאשווילי: „הממשלה לא התחלפה אז זמן רב...“). אחרי שמילא אותו חומר-נפץ ומפץ, בדרך לדואר פגש את יעקוב חרותי. „אמרת לי לחרותי ששרת זה הוא חתיכת טיגופת. אמרת לי שצריך לרצוח אותו. חרותי אמר לי שאפסיק לעשות שטויות, שאני אשב בבית הסוהר. רק חרותי אחראי לכך שמה שרת חי עלי אדמות!“

כל זה קרה „לפני שהכרתי את מנקס“. את חרותי, ואחר-כך את מנקס, הכיר בחוג סולם, שהיא אגודה חוקית.

★ ★ ★

„יש לך נשק. אתה בדינו!“

כל הפרשות האלה מוזרות מאד, אם מניחים שאליאשווילי באמת לא היה סוכן הש.ב. במשך כל תקופה. לדברי עצמו, היה במגע עם הש.ב. סמוך לנסיונו להרוג את שרת, אך הקשר נפסק והתחדש באופן קבוע רק חודשיים לפני רצח קסטנר. אולם אם מניחים את ההיפך, שהיה סוכן קבוע ושהוטל עליו ליוזם מחתרות כדי לבדוק באיזו מידה אפשר למשוך את שרעבי, חרותי, מנקס ואחרים לפעולות חשודות, הרי הסיפור הרבה יותר סביר.

בשעתו טען העולם הזה (1021) כי לא ייתכן בכלל שסוכן כפול יישמט מידי הש.ב., אלא אם כן נעדר השרות כשרון במידה מבהילה. בעקיפין אישר אליאשווילי טענה זו: „איש הש.ב. אמר לי (לפני שנה וחצי): אנתנו רוצים שתחזור חזרה (למחתרת) ותספק לנו חומר על חרותי, ועל סולם ועל הארגונים, ביחוד על שני המנוולים מנקס וחרותי.“

כשהודיע אליאשווילי לאיש הש.ב. שיש בביתו נשק, ורצה למכור אותו לש.ב. בסכום 300 ל"י, סירב איש הש.ב. לקחתו. הוא השאיר את הנשק (מבלי לדעת אפילו את פרטיו) בידי אליאשווילי, האיש שהודה שביקש לרצוח את שרת, ואמר לו: „יש לך נשק. אתה בדינו. שתף פעולה, אחרת נדפוק אותך!“

בנסיבות אלה כמעט לא ייתכן שאליאשווילי לא היה סוכן קבוע של הש.ב. נתון למרותו לשבת ולחטום. על דרכי פעולתו סיפר בגיליון רב, בתשובה לשאלותיו של קריצמן: „סיפרתי להם (לש.ב.) שקיבלתי אינפורמציה מירושלים שבחברי ביתר הדתי עומדים להצית מכוניות או"ם, ורק אני יכול למנוע זאת.“ מה עשה שם? „ביולתי בירושלים“, סיפר בעדותו. בבית-המשפט, בתשובה לשאלות, פירט את צורת הביולתי: הוא הלך למעון ביתר הדתי, הוציא שם על מלכות ישראל, על הצורך להקים מחתרת ולהפוך את השלטון בכוח.

ארבעה בחורים (שמחה כגן, תלמיד ישיבה; אורי סלוצקין, פקיד בנק; חנוך טיפושוני, תלמיד שמינית; נחמן טוקר, בוגר ישיבה; כולם בני 18) נשארו אחרי ההרצאה לדיון נוסף, אך התנגדו לדעות אליאשווילי. בכל זאת מסר זה את שמותיהם לש.ב., כחשודים בהקמת מחתרת. האפילו: ארבעתם נאסרו למחרת רצח קסטנר.

התענוג הזה עלה למשלם-המסים הישראלי 25 ל"י, מהן 15 ל"י שכר-עבודה, 10 ל"י דמי אש"ל. לפחות המס החודשי של פועל ישראלי אחד, שהריחב בזיעת אפיו, הוקדש למטרה קדושה זו להפיל בפח ארבעה חפים-מפשע, בחסות (ועל חשבון) הש.ב.

מה היתה דעתו על אליאשווילי השבוע על פעולתו זו?

קריצמן: האם אין לך כיום נקיפת מצפון?

אליאשווילי: לא. השקר הזה איננו מזעזע אותי. הש.ב. רצה שמות.

הודעה גלוית-לב זו שפכה אור מזור על כל שאר הודעותיו, כולל עדותו על נאשמי המשפט.

★ ★ ★

כל אנשי הש.ב.

כל דקה של עדות העד העיקרי של התביעה הטילה צל כבד יותר על מהותו ופעולתו של הש.ב. תפקידו של המוסד בפרשת רצח קסטנר הפך מזור ואפל יותר מרגע לרגע. המחתרת האחרונה, שהיא היסוד למשפט, היתה מורכבת (לדבריהם של התביעה ואליאשווילי) משלושה אנשים — אדם „גמוך, כסוף-שיער, בעל משקפיים“, שנקרא מרדכי ותארי (רפי). השלישי היה משה גוימן, לשעבר תושב של מוסד לחולי-רוח.

מה היה מצבם של שלושת היוזמים? אליאשווילי היה איש הש.ב., או חלק מן הזמן או כל הזמן. ומה עם אקשטיין, האיש הנאשם בכך שירה כמו ידיו בדר קסטנר?

דובר הש.ב. הודה בשעתו כי אקשטיין עמד במשך זמן-מה (אך לא בתקופת הרצח) במגע

הצר הנשי. מרים בן-פורת, התובעת (ימין) עומדת לבדה מול התקופות הגברים. דברי העד אליאשווילי הוציאו אותה לא פעם מן הכלים, בייחוד כאשר האשים אותה ב„שטיפת-מוח“, טען כי ניסתה להשפיע על עדותו.

עשרים יום אחרי מעצרו, עלה אריאל אליאשווילי על כסא בתאו בכלא יפו, וקשר לסוגר המגורה רצועה של בד אותה קרע משמיכתו. כשניסה לתלות את עצמו נפתח הקשר, והוא נפל.

כשעלה שנית על הכסא, כדי לבצע הפעם את זממו, עורר את תשומת-לבו של השוטר שמר במסדרון. הלה התפרץ פנימה, סיכל את הניסיון.

מה גרם לכך שאריאל אליאשווילי, בחור גבוה, יפה ובריא, ניסה לאבד את עצמו לדעת?

★ ★ ★

עבודה קלה ומשכורת

שה מאז לקבוע בתודות מתי הפך מייד-המחברות אליאשווילי לסוכן-הש.ב. אליאשווילי. לפי הטענה הרשמית, קרה הדבר רק כחודשיים לפני רצח קסטנר, תקופה שעבורה קיבל משכורת בסך כולל של 150 ל"י. בתוספת הוצאות טיול לירושלים. לפי אותה טענה כבר קיים פעם מגע עם הש.ב. לפני שנה וחצי, אך קשר זה נותק.

לפחות איש אחד לא האמין בכך. היה זה סניגורו של מנקס, מכס קריצמן, שניסה לצייר תמונה לגמרי אחרת: תמונתו של הצנחן המשוחרר אליאשווילי שנפלט לרחוב האורח, ביקש כפי שסיפר בעצמו, עבודה קלה עם משכורת של לפחות 350 ל"י, ומצא את העיסוק המתאים בש.ב.

ואומנם, זמן קצר אחרי-כן, החל אליאשווילי מסתובב לפתע בחוגים שהיו קרובים לרעיון של „מלכות-ישראל“. איש לא הזמין אותו — הוא הלך לבדו. גם לא היה לו מעולם קשר קודם עם חוגים אלה. סיפורו, כאילו נתן לו איש-לח"י באופן פרטיני לחלק כרוזים של לח"י, בראשית מלחמת-העצמאות. כשאליאשווילי היה רק בן 13, אינו מתקבל ביותר על הדעת. לח"י לא היה מעולם ארגון פרטיני.

במועדון סולם קיבל כרוזים. תוך זמן קצר נאסר פעמיים, שוחרר פעמיים בעונשים קלים. זה יכול היה להיות מוליביש סתם. אולם זה יכול היה גם להיות תכסיס של הש.ב., אם ביקש להפוך סוכן לאדם אשר הוכיח שהוא מוכן לסבול למען הרעיון. טוען אליאשווילי: „רצייתי למצוא תן בעיני אנשי מועדון סולם!“

אפשרות שלישית: שבא אז במגע עם הש.ב. אחרי המאסר, שוחרר בעונשים קלים על פי הסכם. דבר אחד ברור: איש שנתפס פעמיים כשליח ארגון חשוד, לא יכול היה להיעלם מאותו יום מתחת לעינו הפקוחה של הש.ב.

★ ★ ★

אלוף מחתרות ישראל

מה שקרה מאז, מוכיח לפחות דבר אחד: במשך שנים ארוכות היה אליאשווילי היוזם, הממריץ והמדובר של מחתרת אחרי מחתרת. הרשימה התמציתית:

● **מחתרת שביקשה לרצוח ערבים מעבר לגבול**. בעדותו במשטרה הודה אליאשווילי שהוא פנה לישעיהו שרעבי, לשעבר עציר מחתרת צריפין, והציע לו להצטרף לפעולה. עתה, במשפט, הכחיש זאת, טען כי שרעבי פנה אליו בצאתו מבית-הסוהר.

מדוע לא בוצעה הפעולה? שרעבי, שיום בכיכול את העניין, לא רצה לבצע, כי חש להסתכסך עם הצבא, אליו עמד להתגייס. חוץ מזה חשד אליאשווילי באקשטיין שהיה גם הוא שותף לרעיון מחתרת זו, שהוא סוכן ש.ב. למחתרת זו לא היה שום קשר עם חרותי ומנקס, אותם לא הכיר אז כלל.

● **מחתרת פתח-תקווה להפלת השלטון**. לפי עדותו, פנה אליאשווילי לנתן קמחי, היצע לו להקים במשותף מחתרת חדשה. אולם בעוד שקמחי רצה לגבש אידיאולוגיה, סלל אליאשווילי צורך מטופש זה, דרש פעולות טרור מיד. כשלא בא על סיפוקו, ולא ניתן לו לבצע פעולה נגד גורמים בינלאומיים מסויימים, פיצל הוא את המחתרת.

● **מחתרת לרצח קסטנר**. בלי כל היסוס, הודה אליאשווילי שהוא עצמו יזם בפעם הראשונה את הרעיון להרוג את קסטנר. זה היה לפני שנה וחצי, אחרי פסק-הדין של השופט בנימין הלוי. הוסיף אליאשווילי: „אקשטיין התנגד בכל חוקף!“ המדובר באותו אקשטיין, אשר אליאשווילי עצמו היה אז בטוח (בצדק) שהוא נמצא במגע עם הש.ב., דבר שלא הפריע לו להציע את ההצעה. אליאשווילי: „כשבאתי ברעיון לרצוח את קסטנר, חשתי שאקשטיין הוא איש הש.ב.“

בסך הכל כללה מחתרת זו שלושה אנשים: אליאשווילי, אקשטיין ומרקל. מרקל חשד שאקשטיין הוא איש ש.ב., ואילו אליאשווילי חשד גם במרקל וגם באקשטיין. מהתנגדותו של אקשטיין מסתבר כי זה מצדו חשד דווקא באליאשווילי. אפשרות סבירה: שלושתם כאחד היו במגע עם הש.ב. מסרו ידיעות האחד על השני, לאותו מפעיל, חשדו איש ברעהו.

שלושת התותחים. סוללת הפרקליטים מורכבת ממכס קריצמן (סניגורו של מנקס), יעקב הניגון (סניגורו של שמר) ואלכסנדר טל (סניגורו של אקשטיין). אף שיתכן כי בהמשך המשפט יתפלגו קווי ההגנה, יורים השלושה מסחים, הבקיעו חזרים גדולים בחומת התביעה.